

تحلیل ساختاری تحولات جمعیتی و کشاورزی مناطق روستایی استان مرکزی

سیامک ذبیحی^۱، سیدجمال فرجاله حسینی^۲ و سید مهدی میردامادی^۲

۱- دانشجوی دکتری، گروه اقتصاد، ترویج و آموزش کشاورزی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی تهران
(s_zabih@iau_arak.ac.ir)

۲- دانشیار گروه اقتصاد، ترویج و آموزش کشاورزی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

روستا و روستازادگی بخش بزرگی از جامعه و جمعیت کشور را تشکیل داده و همواره نقش اساسی در توسعه ملی و روستایی داشته است. شکل‌گیری روستاها را می‌توان به‌عنوان نخستین هسته‌های مدنی و فعالیت اجتماعات انسانی ناشی از ارتباط متقابل دو مؤلفه «انسان» و «محیط» دانست. اما تداوم حیات اقتصادی و اجتماعی روستاها در گذر زمان در نتیجه تحولات گسترده و پرشتاب پیامد مدرنیته و برنامه‌ریزی‌های توسعه‌ای نامتوازن با چالش‌های اساسی مواجه شده است. هدف اصلی از این مطالعه بررسی تحولات ساختاری و کارکردی جمعیتی و کشاورزی روستاهای استان مرکزی در طی دوره مورد مطالعه است. این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش‌شناسی در گروه تحقیقات توصیفی - تحلیلی قرار می‌گیرد. برای این منظور تمامی ۷۳۳ روستاهای بالای بیست خانوار استان در دو سرشماری ۱۳۷۵ و ۱۳۹۰ نفوس و مسکن و دو سرشماری کشاورزی ۱۳۸۲ و ۱۳۹۳ مورد مطالعه قرار گرفته و با استخراج همه متغیرهای جمعیتی و کشاورزی مشابه در دو مقطع، شاخص‌های مقطعی و تحولی تعریف و محاسبه شد. پس از توصیف آماری و ارزیابی توزیع شاخص‌ها، مدل‌سازی تحولات جمعیتی و کشاورزی مناطق روستایی استان در دو مقطع با روش معادله‌یابی ساختاری و مبتنی بر رویکرد خودگردان با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS Graphic انجام شد. با توجه به ضرایب مسیر و علامت آن‌ها در ابتدا و انتهای دوره می‌توان نتیجه گرفت که جمعیت و ویژگی‌های جمعیتی نقش و جایگاه برجسته‌ای در هویت‌بخشی به روستاهای استان داشته است. همچنین تحولات مناطق روستایی استان طی دوره بیش‌تر متأثر از تغییرات جمعیتی در مقایسه با تغییرات شاخص‌های کشاورزی بوده است.

واژه‌های کلیدی: معادلات ساختاری، تحولات جمعیتی، تحولات کشاورزی، مناطق روستایی، استان مرکزی